

Jaarverslag 2023

Nationaal Orgelmuseum

“Toen ik las dat we voor ons gezamenlijke uitje naar Elburg zouden gaan (ik wist niet eens waar het lag) en het Orgelmuseum zouden bezoeken, had ik geen idee wat me te wachten stond.

Maar, ik heb nog nooit in mn leven zó’n leuke rondleiding in een museum gehad en ik ga het aan iedereen in mijn omgeving vertellen: als je niet in het Orgelmuseum van Elburg bent geweest, heb je niet echt geleefd!”

Een bezoeker. 10 juni 2023

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Bestuursverslag	4
3. Financieel jaarverslag	8
4. Een museum kan niet zonder vrijwilligers	8
4. Bezoekers	9
5. Activiteitenverslag	11
6. Nieuwe aanwinsten	18
7. In de media	19
8. Samenwerking met andere organisaties	21

1. Inleiding

Wat een heerlijk jaar was 2023 voor de museumwereld. Eindelijk konden we de verplichte, van overheidswege opgelegde, sluitingen achter ons laten en weer volop activiteiten organiseren. Dat laatste is dan ook in ons jaarverslag te zien; we organiseerden zelfs een vierdaags festival in de zomer.

De bezoekers kwamen weer terug, voor het eerst in de aantallen die we kenden van voor 2020, toen corona toesloeg. Ook reizigers uit het buitenland mochten we weer meer en meer ontvangen, wat merkbaar was in ons gastenboek.

We hopen u met dit jaarverslag een impressie te geven van een goed museumjaar.

Bestuur en directie Nationaal Orgelmuseum

1. Bestuursverslag

Het algemeen bestuur van de Stichting Nationaal Orgelmuseum was in 2023 als volgt samengesteld:

Gerrit Wijnne, voorzitter (vanaf 13 juli 2020)

Henk Kamstra, vicevoorzitter (vanaf 7 september 2020)

Rinus Hofstede, secretaris (vanaf 7 september 2020)

Beerd van der Weide, penningmeester (vanaf 29 januari 2021)

Jurjan Lipke, educatie en jeugdzaken (tot 17 maart 2023)

Gert Oldenbeuving, algemeen lid (vanaf 1 juni 2015)

Henk Verhoef, algemeen lid (vanaf 10-12-2018)

Jos van der Kooy, algemeen lid (vanaf 4 november 2022)

Ingeborg van Dokkum (vanaf 17 maart 2023)

Conservatoren:

Maarten Seijbel en Eelco Elzenga

Directeur:

Wilma Seijbel

Vergaderingen algemeen bestuur

In het verslagjaar werden drie vergaderingen van het algemeen bestuur gehouden. In de vergadering van 17 maart 2023 werd afscheid genomen van Jurjan Lipke; zijn drie termijnen zaten er op. De voorzitter dankte Jurjan in een persoonlijk woord voor zijn jarenlange inzet voor het museum en overhandigde hem een dinerbon.

In dezelfde vergadering werd Ingeborg van Dokkum welkom geheten in het algemeen bestuur.

Dagelijks bestuur / keukenoverleg

Zo ongeveer om de 14 dagen kwam het dagelijks bestuur, aangevuld met de beide conservatoren en de directeur, bijeen in het zgn. 'keukenoverleg'.

In 2023 zijn 18 vergaderingen gehouden. In deze vergaderingen kwamen onderwerpen aan de orde die te maken hebben met beleidszaken of te maken hadden met de dagelijkse gang van zaken in het museum.

Van de overleggen werd een verslag gemaakt. Na goedkeuring van het verslag werd deze toegezonden naar de leden van het algemeen bestuur.

Bij de verslagen wordt een actiepuntenlijst gevoegd.

Vanuit 2022 werden 11 actiepunten meegenomen naar 2023. 43 punten werden in 2023 toegevoegd aan de lijst, 42 punten werden uitgevoerd. 12 punten worden meegenomen naar 2024.

Jaarrekening 2022

In de vergadering van het algemeen bestuur van 14 juli 2023 is de jaarrekening 2022 goedgekeurd.

Begroting 2024

In de vergadering van het algemeen bestuur van 17 november 2023 is de begroting 2024-2027 goedgekeurd.

Bezoekersaantallen

Na twee coronajaren liet het bezoekersaantal in 2023 gelukkig weer een stijgende lijn zien, in de lijn van de aantallen van voor de coronaperiode.

Verbouwplannen

Er liggen plannen om de zolderruimte van het Arent thoe Boecophuis flink aan te pakken. Het dak moet gerenoveerd worden, asbest moet worden verwijderd en het dak moet geïsoleerd worden. Deze kosten komen in ieder geval op het bordje van de gemeente te liggen.

Verder kan de zolderruimte een nuttige functie krijgen voor het museum. Architect R. Plug heeft hiervoor plannen ontwikkeld, die met de gemeente zijn besproken. De gemeente heeft positief gereageerd.

Helder moet worden hoe het financiële plaatje er uit komt te zien. Vervolgens kunnen wellicht fondsen aangeschreven worden om de plannen te realiseren.

Verwacht werd dat de plannen in 2023 geconcretiseerd zouden worden. Dat is niet gelukt. We hebben meer tijd nodig om een en ander te realiseren.

Pand Rozemarijnsteeg

In 2023 werd aan een makelaar opdracht gegeven het pand Rozemarijnsteeg 15 te koop aan te bieden. Er diende zich al vrij spoedig een koper aan en werd een voorlopig koopcontract getekend. Begin januari 2024 is bij de notaris de akte ondertekend van de verkoop van het pand.

Stichting Vrienden

Ook in 2023 was er weer sprake van constructief overleg met de Stichting Vrienden van het Orgelmuseum. Bij de ontwikkeling van activiteiten of het plegen van bepaalde investeringen, bijvoorbeeld de aankoop van museale stukken, is de Stichting Vrienden ons in de regel ter wille. Daar zijn we heel blij mee.

Fracties gemeenteraad

In 2023 hebben gesprekken plaatsgevonden met verschillende fracties van de gemeenteraad van Elburg. De gespreksonderwerpen gingen over zaken als subsidiebeleid, huurprijs en verbouwplannen.

Winterfonds

In verband met de gestegen energiekosten werd in 2023 een bijdrage ontvangen uit het Winterfonds over 2022 van de gemeente/provincie.

Overleg gemeentebestuur

Er heeft constructief overleg plaatsgehad met het gemeentebestuur van Elburg. Een en ander heeft geresulteerd in een verlaagde huurprijs voor het museumgebouw over de jaren 2023 en 2024.

Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR)

Deze wet, die op 1 juli 2021 in is gegaan, is bedoeld om bestuur en toezicht van verenigingen en stichtingen te verbeteren. Hierover heeft overleg plaatsgevonden met notaris Stelwagen.

Het concept van de nieuwe statuten is behandeld in de vergadering van het algemeen bestuur van 4 november 2022. Het algemeen bestuur stemde ermee in. Deze statuten voldoen aan de regelgeving van de WBTR.

Naar verwachting zullen de nieuwe statuten in 2024 bij de notaris ondertekend worden.

2. Financieel jaarverslag

BALANS per 31 december 2023

ACTIVA	31-12-2023 EUR	31-12-2022 EUR	PASSIVA	31-12-2023 EUR	31-12-2021 EUR
Materiele vaste activa	1.250.048	1.255.045	Stichtingsvermogen	841.619	913.166
Voorraden	1.219	2.093	Langlopende schulden	398.000	370.000
Vorderingen	15.940	11.201	Kortlopende schulden	54.071	42.138
Liquide middelen	26.483	56.965			
	<u>1.293.690</u>	<u>1.325.304</u>		<u>1.293.690</u>	<u>1.325.304</u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN	2023 EUR	2022 EUR
Baten	11.548	13.810
Netto omzet	37.934	36.825
Inkoopwaarde van de omzet	<u>-642</u>	<u>-2.374</u>
	48.840	48.261
Afschrijvingen	3.315	4.122
Overige bedrijfskosten	<u>93.607</u>	<u>86.465</u>
	96.922	90.587
Bedrijfsresultaat	-48.082	-42.326
Financiële baten en lasten	<u>-602</u>	<u>-492</u>
Netto resultaat	<u>-48.684</u>	<u>-42.818</u>

3. Een museum kan niet zonder vrijwilligers

Het Orgelmuseum heeft zo'n 45 vrijwilligers die aan het museum verbonden zijn. Naast de bestuursleden zijn dat natuurlijk de groep gastheren/vrouwen die bezoekers verwelkomen aan de balie en uitleg geven in het museum zelf en ervoor zorgen dat het museum vijf dagen in de week open kan zijn. Maar er zijn ook vrijwilligers die vanuit hun specifieke kennis/opleidingsachtergrond/interesse in een wat meer gespecialiseerde werkgroep zitting hebben. Sommigen doen dit naast hun werk als gastheer/gastvrouw, anderen zitten alleen in een werkgroep en werken meer 'achter de schermen'.

Het museum heeft maar liefst tien werkgroepen, die zich bezighouden met uiteenlopende onderwerpen als groepsrondleidingen, collectieregistratie, gebouwenbeheer, educatie en, voor een museum als het onze onmisbaar, orgelonderhoud. Elke werkgroep heeft een eigen coördinator, die weer het aanspreekpunt is voor de directeur.

Foto: de werkgroep Collectieregistratie aan het werk

4. Bezoekers

In 2023 zagen wij een verheugende stijgende lijn in de bezoekersaantallen. Meerdere maanden op rij werden records gebroken als in 'nooit eerder ontvingen wij zoveel bezoekers in maand X', met als grootste uitschieter de maand augustus met meer dan 1000 bezoekers in één maand. Topjaar 2019 werd niet gehaald, maar vergelijken wordt ietwat bemoeilijkt door het feit dat we in 2023 in januari en bijna de hele maand februari niet open waren, itt 2019. Sinds een aantal jaren hanteert het museum een winterstop, vanwege de hoge energiekosten en het feit dat het in de winter (veel) rustiger is in het museum.

Zouden we de bezoekers van januari-februari 2019 optellen bij het bezoekersaantal van 2023, dan zouden we in 2023 op ongeveer hetzelfde niveau zijn uitgekomen als topjaar 2019.

In 2023 bezochten 5398 bezoekers het museum. Zo'n 60% hiervan waren mensen in het bezit van een Museumkaart. Dat ook buitenlandse bezoekers ons museum weer steeds meer wisten te vinden, bleek wel uit ons gastenboek: landen als Denemarken, Albanië, Vlaanderen, Korea, Australië, Argentinië en Zwitserland kwamen voorbij.

Een kleine impressie uit het gastenboek staat op de volgende pagina.

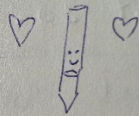
18/3-23

Thank you very much for the visit. It is a very unique museum!

Jacob and Panna Friis-Brinzeza.

Nagsted Orgelmuseum

Denmark

7.04.23

Very Beautiful Museum
Greetings from ALBANIA

Apollonia Floray

Heel exceptioneel schoon
Willems - De Smet, Antwerpen, België

30/8/23

十分高興能在這裡看到很多不同
類型的風琴，還可以試3種，很開
心，到此一遊！~ Matsushita

Fantastic! Museum!

HECTOR OLIVERA

20 oktober

Interesting and beautiful little museum.

Thank you! Jane and Kitty - Melbourne, Australia

6 oktober 2023

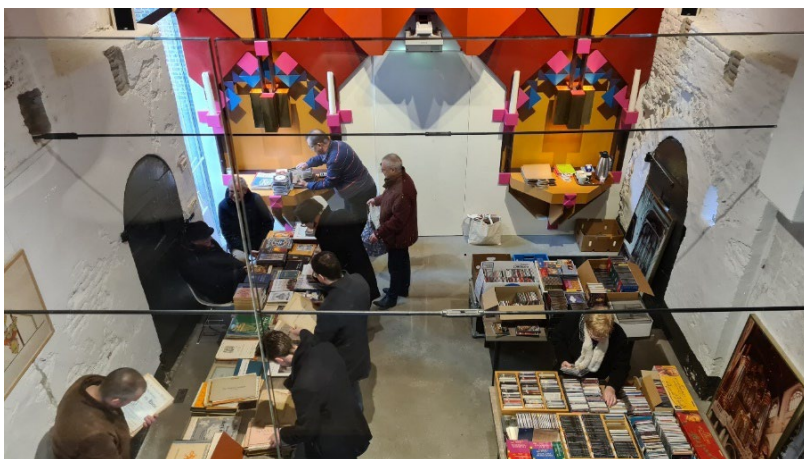
Musiekredacteur uit Switzerland (Schweizer
Radio und Fernsehen en Radio Swiss Classic)
die jaren geleden orgel speelde voelde zich
in dit schitterend museum het als in
het paradijs...

presentatie en voorvoertij waren super, een
van de beste musea in dit land, een
echt "juweel" (?)!

Hartelijk bedankt voor alles

5. Activiteitenverslag

Eind februari gingen we weer open na de winterstop. Op vrijdag 24 en zaterdag 25 februari, voorafgaand aan de Voorjaarsvakantie, organiseerden we een **verkoopmarkt** van tweedehands orgelcd's, - bladmuziek en – boeken. De ervaring leert inmiddels dat liefhebbers uit het hele land hier op afkomen en al voordat het museum open ging stonden de eerste verzamelaars op de stoep. De verkoopdagen waren een daverend succes en brachten enkele duizenden euro's in het laatje. Later in het jaar, in oktober, zouden we deze activiteit nog een keer herhalen.

Kijken en kopen tijdens onze verkoopmarkt in februari

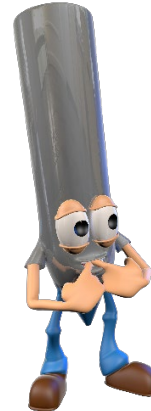
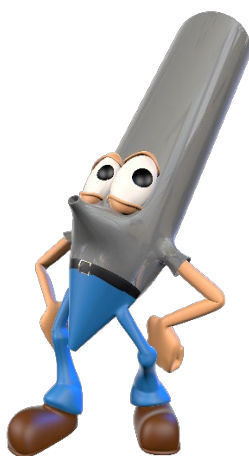
Geen activiteit, maar wel sinds het eerste coronajaar 2020 vaste prik: in de eerste week van maart keren 'onze' ooiervaars terug naar hun zomerresidentie

In mei stelden we onze concertruimte ter beschikking voor het jaarlijks terugkerende lokale kunstenfestijn **Vestingval**. Overal in de historische binnenstad was gedurende tien dagen kunst te zien van uiteenlopende kunstenaars en stijlen. In ons museum exposeerde kunstenaar Doran Crujsen. Door onze deelname haalden we op de middag van Hemelsvaartdag een recordaantal bezoekers: het zou de drukstbezochte dag van het jaar worden.

Onze nieuwe (papieren) speurtocht door het museum, met **Oscar het Orgelpijpje** was gereed in mei. Een volgende stap in de afronding van onze kinderlijn is gezet.

In de zomermaanden werden net als voorgaande jaren weer **vier historische lezingen** in het museum gegeven, in samenwerking met de historische Vereniging Arent thoe Boecop. Deze lezingen zijn bedoeld voor geïnteresseerde vakantiegangers in de regio die 's avonds een stukje verdieping zoeken, maar ook voor inwoners van de regio. De avonden laten dan ook een mix van deze twee bezoekersgroepen zien.

Dr. Jos de Weerd kwam spreken over zijn dissertatieonderzoek naar de Reformatie op de Veluwe. Maarten Seijbel en Willem van Norel gaven lezingen over Joods leven in Elburg en bijzondere gebouwen in de binnenstad. De heer Baars verhaalde over het onderduikerskamp 'het Verscholen Dorp', in de Soerelse bossen bij Vierhouten.

Op 12 augustus stond een **fietstocht** met ons bestuurslid Jos van der Kooy langs interessante orgels in de omgeving van Elburg op het programma. Helaas viel eea door zware regenval dit jaar letterlijk in het water, en moest een alternatief programma in het museum zelf plaatsvinden. Het leverde wél de voorpagina van de *Huis aan Huis Elburg/Veluwe Koerier* op.

Van 22-25 augustus organiseerden we een **Hanzestedenorgelfestival**, een grote happening voor ons relatief kleine museum, die veel voorbereiding had gekost. Alle concerten tijdens het festival hadden een 'hanzetintje': door de gespeelde muziek of bijvoorbeeld de herkomst van de organist, uit een Hanzestad.

Tijdens het festival concerteerden Marijn Valk (orgel), Tymen Jan Bronda (orgel), Mike Fentross (theorbe-barokluit), David van Laar (countertenor), Sietze de Vries (orgel), Boudewijn Zwart (orgel en beiaard), Lydia Zwart (beiaard en poppenspel) en Jasper Stam (beiaard), met assistentie van Nicolaas Stam.

De concerten werden alle (zeer) goed bezocht, de workshop van Sietze de Vries over improvisatie was zelfs meerdere keren overschreven, er stonden mensen op de reservelijst.

Het allerlaatste concert, met orgel en beiaard zou plaatsvinden op onze binnenplaats. Helaas moest dit door (opnieuw) zware regenval last minute naar binnen worden verplaatst. Ondanks dat, werd het een geweldige afsluiting van een hele bijzondere week.

Dankzij subsidies van de gemeente Elburg, de Gilles Hondius Foundation en de stichting Vrienden van het Nationaal Orgelmuseum kon het festival bekostigd worden en was het onder meer mogelijk een professionele poster te laten maken

Een foto-impressie van het succesvolle festival

Het hele najaar maakten we opnames voor onze nieuwe **organistenfilm**, 'Grootmeesters van het orgel', mogelijk gemaakt door subsidies van de Provincie Gelderland en de Stichting Museumstad Elburg.

De presentatie lag in handen van Sander Zwiep (bekend van Radio 4), met daarnaast eindredacteur van het project dr. Jan Smelik (tevens hoofdredacteur van het vakblad *Het Orgel*) en regisseur Sander Klugt.

Opnames vonden plaats in Haarlem, Alkmaar en Amsterdam, met de organisten Jos van der Kooy, Frank van Wijk, Wibren Jonkers, Jaap Zwart en Matteo Imbruno. Daarnaast werden opnames in het museum gemaakt, om onze eigen collectie te verbinden aan de gesprekken 'in den lande'.

In de film gaat Sander Zwiep in gesprek met deze organisten over hun beroemde voorgangers, zoals J.P. Sweelinck, Gijsbertus Bastiaans en Jan Zwart. De presentatie van het eindresultaat heeft in 2024 plaats.

De crew voor de Bavo in Haarlem, september 2023. V.l.n.r.: Sander Klugt (regisseur/camerawerk), Jan Smelik (eindredacteur), Jos van der Kooy (organist), Wilma Seijbel (directeur Orgelmuseum), Sander Zwiep (presentator).

Ook in oktober vond in Elburg in navolging van andere Hanzesteden de eerste **Museumnacht** plaats. Veel musea deden mee, waaronder wij. Een groot succes werd het nog niet, de bezoekersaantallen vielen tegen, we gaan met elkaar in gesprek of er een vervolg komt.

Het jaar sloten we traditiegetrouw af met een **muzikale adventswandeling** door de historische binnenstad. Op verschillende plaatsen werd gemusiceerd, niet alleen op orgel, maar ook is er piano, hobo en zang. Een mooie samenwerking tussen musea, lokale inwoners en kerken.

Het hele jaar door werden **orgelconcerten** in het museum gegeven.

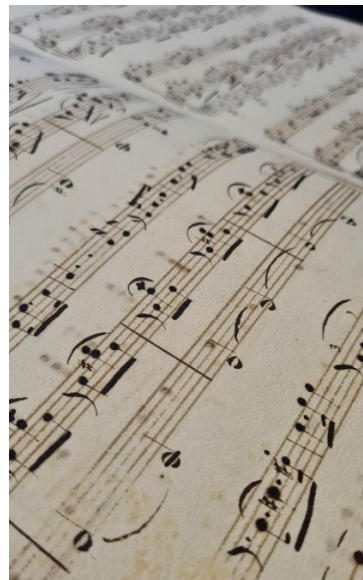
Dit jaar concerteerden in het museum: Wibren Jonkers, Gerrit Knikker, Luuk Schuurman, Ingeborg van Dokkum, Jos van der Kooy, Harry Hamer, Idelette van den Assem, Annerieke van den Broek, Jan-Willem Jonkman, Willem van Twillert, Laurens de Man, Martin van Heerde, Jurjan Lipke, Martijn Borsje, Marijn Valk en Hans van Haeften.

6. Nieuwe aanwinsten

Handgeschreven muziekboek

In oktober bracht de bekende predikant ds. **Carel ter Linden** een bezoek aan het Orgelmuseum. Als informele hofpredikant leidde hij destijds bijvoorbeeld de huwelijksinzegening van Willem-Alexander en Máxima. Ter gelegenheid van zijn 90^e verjaardag was hij een dagje met zijn familie in Elburg – waar zijn overgrootvader organist was in de Grote Kerk.

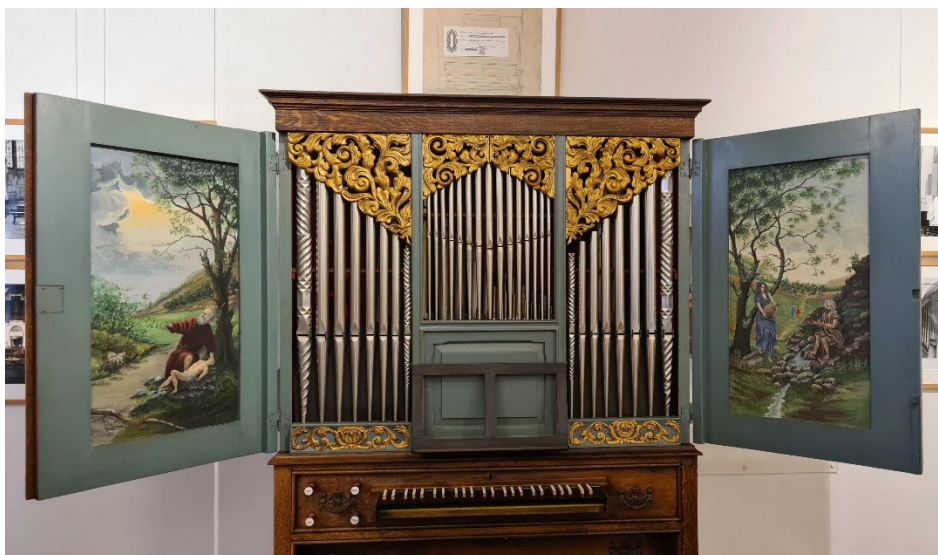
Bij het bezoek aan het Orgelmuseum overhandigde Ter Linden een uniek handgeschreven muziekboek van overgrootvader Ter Linden aan conservator/oprichter van het museum Maarten Seijbel, die zelf een van de opvolgers was van overgrootvader Ter Linden als hoofdorganist in de Grote Kerk. Het boek krijgt een plaats in de collectie.

Orgel met Bijbelse taferelen

Dit bijzonder uitzijnde orgel (foto op pagina 19) staat sinds kort in ons museum. Het is een schenking aan het museum van Jantina ter Velde-Huisman. Het instrument werd gebouwd door Anthony ter Velde (1941-2017) in een antiek kabinet. Flentrop Orgelbouw leverde de pijpen en de techniek. Jan Visser beschilderde de deuren met Bijbelse taferelen.

In 1973 maakte de EO tv-opnames van bespelingen op dit orgel door organist Cor Kee, componist en docent improvisatie.

7. In de media

We hebben goede contacten met de 'orgelbladen', *Het Orgel* en *De Orgelvriend*, maar ook met 'de Teletekst van de orgelwereld', *Orgelnieuws.nl* en zij plaatsen regelmatig nieuws vanuit het museum en soms een wat langer artikel.

Daarnaast was het museum minstens elke maand wel een keer aanwezig in de lokale krant en waren we een verschillende malen live op de lokale of regionale radio te horen. Op landelijk niveau publiceren het *Reformatorisch Dagblad* en het *Nederlands Dagblad* met enige regelmaat over het museum.

Uitgelicht:

In april verwelkomden we **Omroep Gelderland**, die een hele zaterdagochtend live uitzond vanuit het museum, met als vaste presentator de bekende 'Ridder van Gelre' René Arendsen en organist Wibren Jonkers. Er kwamen veel mensen op af!

In juli werd op klaarlichte dag ons **entreebord** van de gevel geschroefd en meegenomen. Het leverde een berichtje op in regionale krant *de Stentor*. Het verhaal kreeg nog een sympathiek staartje. Een orgelliefhebber bood na lezing spontaan aan alle kosten voor vervanging op zich te nemen. Inmiddels is het nieuwe bordje geplaatst en niet meer zomaar mee te nemen.

8. Samenwerking met andere organisaties

Stichting Museumstad Elburg

Het Nationaal Orgelmuseum participeert in de lokale **Stichting Museumstad Elburg**, waar alle twaalf musea die de gemeente Elburg rijk is, zijn ondergebracht.

De bestuursleden van de stichting komen om de circa zes weken bij elkaar. Op de agenda staat bijvoorbeeld de relatie met de gemeente, subsidieverleningen, bijzondere activiteiten die in Elburg plaats vinden, gezamenlijke PR-acties die worden ondernomen. Zo is er een gezamenlijke advertentie die regelmatig in regionale en landelijke bladen wordt geplaatst. De stichting krijgt daarnaast jaarlijks een subsidiebudget van 50.000 euro toegekend door de gemeente Elburg. Elk deelnemend museum kan middels een projectplan (gedeeltelijk) subsidie aanvragen voor

projectondersteuning. Wij vragen elk jaar voor kleinere of grotere projecten vanuit deze subsidiepot wat aan.

Erfgoed Gelderland

Ons museum is lid van Erfgoed Gelderland, het provinciale erfgoedplatform. Regelmatig is er contact met 'Arnhem', waar de organisatie is gevestigd, over ons digitale registratiesysteem, dat door Erfgoed Gelderland in de lucht wordt gehouden.

Erfgoed Gelderland biedt daarnaast symposia aan en cursussen, die als lid meestal gratis of tegen een kleine vergoeding te bezoeken zijn.

Onze directeur is binnen Erfgoed Gelderland lid van de werkgroep 'Gelderse museumdirecteuren', die een aantal malen per jaar online bij elkaar komen en één of twee live ontmoetingen per jaar organiseren, steeds bij een van de collega-musea in Gelderland. Uitwisseling van ervaringen, van elkaar leren, is daarbij het sleutelwoord.

Lokale welzijnsorganisaties

Via de gemeente Elburg en lokale welzijnsorganisaties zijn regelmatig mensen met een beperking in ons museum aan het werk, voor kortere of langere tijd. Mensen die na lange afwezigheid weer op de arbeidsmarkt moeten integreren, een sociale beperking hebben of anderszins: een museum heeft ook een maatschappelijke betekenis en wij zetten ons daar voor in.

Lokale historische vereniging Arent thoe Boecop

Ook in 2023 mochten we de lokale historische vereniging Arent thoe Boecop weer een aantal keren onze concertzaal beschikbaar stellen voor een door hen georganiseerde lezing. Andersom mochten wij hun verenigingsgebouw soms gebruiken. Het is fijn om zo met lokale organisaties te kunnen samenwerken en elkaar met gesloten beurs te kunnen helpen.

Lezing van Arent thoe Boecop in ons pand

Orgelmusea in West-Europa

Er zijn wat eerste contacten gelegd met de orgelmusea in Frankrijk (1 museum), Duitsland (5 musea), Zwitserland (1 museum), en Denemarken (1 museum). We willen meer met elkaar gaan samenwerken. Hoe deze samenwerking concreet vorm gaat krijgen is nog niet bekend, maar wel hebben alle musea zich positief uitgesproken over het feit dat we elkaar zouden kunnen versterken, bijvoorbeeld door het uitwisselen van poster- en foldermateriaal. Wellicht kunnen we in de toekomst ook aan kennisuitwisseling gaan doen en elkaar eens bezoeken.